

Rut

Naomi yan káin rám wáik ká tunggafiuk

¹ Uláp rám ámna yáilá yá Israel pin yáni tángga áturáng hára, pana ore káman wahára kesák mam-ing táwi Israel káwak káin tunggafiuk. Rám wahára ámna káman it Betlehem Juda ále káinnan dá kung hánámá Moab káwak káin rám kimo árin ingga áwáná nanggená yará yot kámuk kuráng. ² Ámna wata kutná ku Elimelek, hang áwáná kutná ku Naomi, iná nanggená yará wata kut yándi ku Malon káling Kilion. Wawu hun yáni ku Efrata háranan, it Betlehem Juda ále káinnan, watá kung Moab káwak káin átkiuráng.

³ Átang Naomi náulá Elimelek ká kámurán du áwáná yá nanggená yará yot yáni rewe áturáng. ⁴ Nanggená yará yá Moab náráwa yará áwá yándi ya ihumálák. Káman da kutná ku Rut, hang nukngá wata kutná ku Orpa. Kulá wakáin yara 10 hám wáina áturáng. ⁵ Kulá Malon káling Kilion dá hányon kámurán du, Naomi wu náulá me nanggená yará wa muná.

⁶ Átang árongga Naomi yá naruk ku Juda ále káin Táwi yá rám álosim ámna náráwaná yámán sungngi yáni yá tunggafengga árán du málám Moab káwak wa nambáná yará yot sangga kukuya tiktiyawik táuráng. ⁷ Kulá málám ále átuk wa sangga nambáná yará yot Juda ále ya kukuya kálu hulátiuráng.

⁸ Kungga átang, Naomi yá nambáná yará wa yánuk, “Mamam sándi yan it hulá ya son sándi

kundimálák. Táwi yá sán sáháng tolinek, náuta sándá nánáun sándi há kámutumálák wa iháng toli-umálák me nák neháng tolingga áwánggoemálák wáinanyon. ⁹ Wáina wata ku Táwi yá háláng sámán du, nánáun sándi nukngá ihángga watán it káin álosim átkuineráng.”

Wáina yánánnga ku, árong Naomi yá kápáng ku-men kutkáyawát táwi hánám táuráng. ¹⁰ Wáina tángga sangga nambáná yará yá son inumálák, “Muná, nát tu kákkot kákkán tombongga há hánám kuinemán.”

¹¹ Enendu Naomi yá miuk, “Son kundimálák, uriwana yará. Náuta ku nákkot kuinemán? No nangge son iháng te sán nánáun sándi háháleyan tárák ma árat, ¹² wata ku son sándi kundimálák, uriwana yará. Náku náráwa há hálet, son náunna ma táindát. Kálu kámá ing árán iná ku ing tátáyan, kula yáungán no náunna tángga, wahára kungga nángánanggena iháng te ¹³ sándá háleng yámánnga árán watá titiha wawu káluná muná. Sándá nánáun sándi muná átnát tán tárák ku muná. Uriwana yará, pahán mápápmá náni wu tárák wáina re, enendu nákkán du táwi hánám. Táwi yá neháng wáik tán átkoet.”

¹⁴ Naomi yá wáina yánán son kutkáyawát táwi hánám táuráng. Kulá Orpa yá ku nambáná sangga kukuya pukon kang kumiuk, iná Rut tá ku nambáná káto poláng mángga tángga átuk.

¹⁵ Wáina tángga árán du Naomi yá inuk, “Kang, nukka wu son há koek, málámbán tombong me málámbán ánutuná ya, máriná ya isutang kung.”

¹⁶ Wáina inán, Rut tá miuk, “Kepmangga son kukuya ma nanáng seindalák. Ko rekáin kuinelák,

nák ku wakáin kuinet; me rehára átnelák, ná k ku wakáin átnet. Kákkán tombong wawu nákkán tombong, me kákkán Ánutu wawu nákkán Ánutu. ¹⁷ Ko rekáin kámutnelák, ná k ku wakáin yon kámure neháng usineráng. Náut kámá káman dá ma náháng horeindák. Kátkámut tá rewe náháng horeinek. No mena ná met ná ma isure hárendu Táwi yá álo neháng wáik hánám táinek.” ¹⁸ Kulá Naomi yá kan Rut tá kikilingga málám bot kukuya tán kangga ku, Naomi yá me kámá son ma inuk.

¹⁹ Yándi wu yayará kungga kungga Betlehem káin kung hiúmálák. Rám it wahára kung hiúmálák hára, it pálak hárámutang áwáng kápánga ku náráwa yá miuráng, “Kák ka Naomi puk me?”

²⁰ Wáina met, Naomi yá yánuk, “Naomi* ing ma mantáng namindaráng. Ináku Mara† ing mantáng namineráng, náuta Ánutu Uliháláng Márumá watá neháng wáik tán watá pahánna kinan ukuro hánám átak. ²¹ No kut wawu kutná kutná na pálak, iná Táwi yá nangot áwáng sáek wawu kutná kutná na muná. Náuta Naomi ing mantáng nameráng? Táwi Uliháláng Márumá yá neháng wáik tán márappmá yá nákkot átak.”

²² Náwu Naomi yá Moab káwak sangga áwuk watán pingnga. Nambáná Moab náráwa Rut watyot áwumálák. Wa áwumálák wawu bali‡ marará hulátitiná kálu.

2

* **1:20:** Kut Naomi watá hulá ku ‘kikngá pálak.’ † **1:20:** Kut Mara watá hulá ku ‘áyák hánám.’ ‡ **1:22:** Bali wawu rais ina.

Rut tá Boas yan hái káin sungngi ya suliuk

¹ Kulá Naomi káungáná káman kutná ku Boas. Ámna wawu Elimelek kán hun háranan, hun wata kinan ámna kutná pálak átnándak.

² Kulá hang Moab náráwa Rut watá Naomi ing inuk, “Nepmatá hái káin kungga bali kátu yákyákmak táená wa kámlin. Káman niyá nahángga álo ingga nanán hárendu kámonet.”

Wáina men Naomi yá inuk, “Álo kuinelák, uri-wana.” ³ Wáina inán Rut málám kungga hái káin yáup ámna yá bali marángga ihángga kut márin yáni ya kátu yákyákmak táená wa kámondang kuk. Kulá Rut tá hái wawu Boas yan ingga ma narená kuk, iná Boas wawu Elimelek kán hun háranan.

⁴ Rám waháranyon, Boas yá Betlehem kálu áwángga yáup ámnaná yánuk, “TÁwi yá sányot átnek.”

Ing yánán watá inuráng, “TÁwi yá kuram táng kaminek.”

⁵ Wáina inát átang sangga, kulá Boas yá yáup ámnaná táwi yáni ya átuk wa ináng suliuk, “Náráwa máto áning gu niyan hun háranan?”

⁶ Wáina inán yáup ámna táwi yáni watá inuk, “Wawu Moab náráwa máto Naomi yot Moab ále káwak sangga áwumálák. ⁷ Náráwa watá ing nanek, ‘Álo satá no yáup ámna yá bali marángga hárotang tingga kungga árát, márin yáni káin yákyákmak táená wa kámondang urum tinet me?’ Iná náráwa wawu yáup hára re átak, hilápmá hánám áwángga inggálu. Rám hátetná kimo re sima kinan putung hangga sek narek.”

⁸ Kulá Boas yá kung Rut wáina inuk, “Náráwa máto, kándáng narinelák. Ko kung hái nukngá káin

bali ma kámonándalák. Háí ná sangga ma kuin-dalák. Nákkán yáup náráwa yot nahára átneráng. ⁹ Hálangga katá háí rehára yáup ámna yá marángga árát tu nákkán yáup náráwa yásutang wakáin kung-guinelák. No yáup ámna na há yánáng rákit táet, kák keháng lem ma tátáya. Sala yá manmanin du, umi yáup ámna yá kátnáwáng kulená kárangngá káin átak kungga waháranan náinelák.”

¹⁰ Wáina inán Rut tá turingga hangga kurákmáta táng hang káwak káin tingga Boas inuk, “Nák ku áwená. No náut álosim kákkán kálu táng tunggap táe ko nák nahángga neháng tolelák?”

¹¹ Wáina inán Boas yá hurik tángga ing inuk, “Ko náula yá kámurán nan mamya me it káwakka yápmangga áwulák ngáyá áwáng ámna náráwa uláp ma naráng yámená watyot átang nambáka ya rina rina táng mángga áwánggoelák, wawu erek hánám há met narut. ¹² Táwi Israel yan Ánutu ya hitná tárang káin árátá watá pinya tátáya áwulák. Táwi yá álosim rina táulák wáinanyon tán sambe yá kákkán káin táwi hánám tunggafeinek.”

¹³ Wáina inán Rut tá inuk, “Táwina, nák ku yáup náráwa ka waháranan muná, me kutna muná, enendu ko nák nahángga neháng tolelák. Ko sutna táng láláp táelák, hang ko me nuk hára naháng melák.”

¹⁴ Kulá sungngi nana rám hára ku Boas yá Rut inuk, “Nákáin áwángga másáng kámá ihángga másáng kátu kimo satá wáin ingirángngá kinan han nang.”

Kulá Rut tá yáup ámna tangtang putung han Boas yá bali sená kámá imán Rut tá nangga kawilá hahatin kátu yápmán áturáng. ¹⁵ Wáina tángga ku

Rut tá tárutang yáup káin kun, Boas yá yáup ámna náráwaná yánuk, “Sat Rut tá bali máran tangtang álo kámonek, ma me táng mindaráng.¹⁶ Hang sándá bali kámá hárorená waháranan watán da uying hirárat han áwáng ihán kangga ku ma me táng mindaráng,” ingga yánuk.

¹⁷ Kulá Rut tu hái káin bali kámondang átnárán du it tá yonyon tin kangga ku málám bali kámonduk wa kátangga páliná ihuk, wata márapmá náwu isikimo muná táwi sim, kilo náwu 10 kilo wáina ina. ¹⁸ Rut tá árong bali bek wa táng hip tánggatang it Betlehem káin son kun, nambáná yá bali kámondang ihángga kuk wa káuk. Hang káen sungngi náukngá kátu ihángga kuk wa Naomi imuk.

¹⁹ Wáina tán kangga nambáná yá inuk, “Kula rekáin yáup tángga bali táwi hánám kámondalák? Ni ámna yá kaháng tunggap tángga keháng tolek wawu Táwi yá kuram táng minek.”

Kulá wahára ku Rut tá niyan hái káin yáup táuk wa nambáná inuk, “Ámna kutná niyan hái káin no kula yáup táet wawu Boas.”

²⁰ Wáina inán Naomi yá nambáná inuk, “Táwi yá kuram táng minek. Málámbá há átaráng me há kámurená álosimmá wa hiták nálengngátak.” Wáina inánga son hang miuk, “Ámna wawu nánin sip kátu, watá kák kehángga náula kámutuk wata kutná meng mirak tátáyan álo kámá*.”

* **2:20:** Juda yan kálu wu ing, ámna káman dá áwáná tángga kámurán náráwa watá máto yon áran hárendu ámna watán sipmá kátu yá wa áwáná ya táinek. Kulá Naomi yá me Rut inuk wawu wáina wata.

21 Kulá Moab náráwa Rut watá miuk, “Me nukngá káman Boas yá ing nanek, ‘Kák ku nákkán yáup ámna náráwa tangtang rewe árátá kungga bali yot wit† mamará watán rám bá sáliknginek.’ ”

22 Wáina inán Naomi yá nambáná Rut inuk, “Wawu álosim, uriwana, ko watán yáup náráwa watyot re átnelák. Háí kámá káin kungngará keháng lem tánirot.”

23 Wáina inuk wata ku Rut tá Boas yan yáup náráwa watyot átang bali yot wit kánkámon tángga átningngarán bali yot wit mamará watán rám bá sálikngiuk. Kulá rám ore wahára Rut tá nambáná yot átkiumálák.

3

Boas yá Rut táng álolo táuk

1 Rám káman Naomi yá Rut inuk, “Uriwana, no kák pinya tátáyan da sulindet, watá ku pinya táinek. 2 Kulá Boas wawu nánin hun háranan ámna ni watán yáup náráwa yot ko yáup tángngátalák. Kula yáungán wawu bali komená káin bali kipmá kotnándek. 3 Wata ku umi kuhánga sutya oel mungnganá kikiná kuhánga lap álosim wa taw-inelák. Wáina táng hálingga ku bali itná káin hang heinelák. Enendu ámna wata rahálá hára ma tunggafená árátá umi sungnginá wa erek nang hálinek. 4 Kulá rám watá pándák hangga ruhán, ko ále rehára ruhek wa kándáng káinelák, kulá wahára ku kuinelák ngáyá hárammá kálu tek yaling mángga hang pándák átnelák*. Wahára ku rina rina tátá wa

† 2:21: Wit wawu rais ina. * 3:4: Rut tá tárák wa táuk, wawu Juda yan kálu isutang táuk, wawu Boas yá tárák wa kangga áwáná ya tátáya.

watá kaninek.”

⁵ Wáina inán Rut tá Naomi inuk, “Rina rina nanelák wawu álo isutang táinet.” ⁶ Kulá Rut tá bali itná káin kung hangga nambáná yá rina rina tátáya inuk wa erek hánám táng háliuk.

⁷ Kulá Boas yá umi sungnginá nang hálingga pahálá yá álosim hálen málám ruruháya bali tená tangtang káin kung háuk. Wáina kangga Rut tá kilakkon hánám kuk ngáyá hárammá kálu tek yaling mángga hang hárammá hulá káin pándák átuk.

⁸ Kálu wa tunggafiuk wawu yáung táitná Boas yá ruhángga átnárán náut kámá yá táng mirak tán hurik tángga numkálu hangga káu ku náráwa káman dá hárammá hulá káin pándák áran ikik háramutuk.

⁹ Wáina kangga Boas yá inuk, “Kák ku ni?”

Ing inán náráwa watá inuk, “Nák ku Rut, kangán yáup náráwa. Kák ku Elimelek sipmá kátu wata ku ko nák nehángga náunna kámutuk wata kutná meng mirak táinelák.”

¹⁰ Wáina inán Boas yá inuk, “Náráwa máto, Táwi yá kuram táng kaminek. Ko náwu kangán álosim wa pukon náula yan hun wa elelák. Álosim wa kálak táulák wawu wáina sim, iná kula pálik táelák nátá ku álosim hánám, náuta ko ámna máto kutná kutná yáni pálak me kutná kutná yáni muná yan káin ma kulák. ¹¹ Wáina ta ku, náráwa máto, ma pitáindalák. No kákkán kálu sareng kaminet. Tárák rina tángngátalák watá ku it náta kinan nan ámna náráwa kámuk watá kák ku náráwa kándáng hánám ingga naráng kameráng. ¹² Wawu pálipuk nák ku kákkán hun tangtang nan no álo pinya tánggem, enendu nák ku mulangán sim, iná ámna káman sip

kátu hánám átak. ¹³ Yáungán nahára álo átnelák. Hilápmá no ámna wa ine káinemán. Watá álo háláng kamámáyan hálendu álo wáina táinek, iná watá ma háláng kaminán men, wawu no álo háláng kaminet pálipuk Táwi rahálá hára. Álo son pándák átnará it tá háinek.”

¹⁴ Wáina inán Rut tá son Boas hárammá hulá káin pándák átnarán it tá háiháiya tángga átuk kálu Rut tá tárutuk hára yáup ámna ruhángga áturáng watá kámá ma kauráng. Wáina tárurán du Boas yá inuk, “Naráwa yá bali itná káin áwelák ka ku ni kámá káman dá ma hánám narindak.”

¹⁵ Ing inánga son Boas yá miuk, “Lap kátu yáila káin uselák wa táng áwáng táng hálak tángga álák.” Ing inán wáina tángga árán, Boas yá bali 20 kilo hám wáina kulin wata kinan han, háláng mángga táng hip tángga málamba ketnán tin du háná kuk. Kulá wata torong hára ku Boas yá hangga it táwi káin kuk.

¹⁶ Rut tá nambáná yá átuk káin kung hen kangga Naomi yá ináng suliuk, “Uriwana, kuelák ka rina hánám hálek?”

Ing inán Rut tá me pingnga Boas yá me rina rina inuk wa erek hánám Naomi ináng háliuk. ¹⁷ Kulá son Rut tá ing miuk, “Boas yá ing nanek, ‘Ketya páliná muná nambáka yan káin ma kuindalák,’ ing mengga, bali 20 kilo hám wáina ná namán tángga áwet.”

¹⁸ Wáina inán Naomi yá miuk, “Uriwana, me yá rina kuinek wata hálengga yolop átnará, náuta Boas yá emá me yáupmá tángga árán kungga kula re me yá kándáng háleindek.”

4

Boas yá Rut áwáná ya táuk

¹ Kulá hang Boas yá it Betlehem kumbi kálu mungnganá* káin árongga wahára putung háuk. Waháranyon sip kátu ni Boas yá miuk watá áwán kangga Boas yá mantánga inuk, “Nukna, áwánga nahára putung hang.” Wáina mantánga inán ámna watá áwáng putung háuk.

² Boas yá ámna yáilá 10 it waháranan watá áwát ing yánuk, “Áwáng nahára putung haniráng.” Wáina yánán áwáng wahára málám bot putung áturáng. ³ Kulá Boas yá sipmá kátu wa inuk, “Naomi, ni Moab ále káwak sangga áwuk, watán káwak kátu káman yuyuwáyan átak wawu náti ya sip náti kátu Elimelek watán hára. ⁴ Wata ku kák kaninet ingga naret wa kanin, káwak wawu ko yuwinelák. No mená met náwu ámna náráwa me ámna yáilá putung átaráng wata rahán yáni hára. Álo yuyuwáya hálendu, ko yuwáng. Iná muná hálendu, nanátá no narin. Nukngá yá wáina tátáyan muná wawu ko rewe yuwinelák, enendu ko muná ing metá ámna nukngá wa yuyuwáyan wawu nák.”

Wáina inán du Boas yan sip kátu watá miuk, “Álo no yuwinet.”

⁵ Wáina men Boas yá miuk, “Rám rina hára ko káwak kátu Naomi ketná hára átak wa yuwinelák, waháranyon Rut kámurená kawátná wa áwáka ya

* **4:1:** Juda yan it yáilá me it kikimo yan kumbi kálu mungnganá tangtang wahára wawu ámna yá urum tátá komená.

táinelák, wáina tátá ku kámurená wata kutná me watán káwak watá hiták átneráng.”

⁶ Wáina men kangga sipmá kátu watá miuk, “Nák ku ma yuwindát, náuta no kutná kutná na wa horengga naya nángánanggena wa yámángga kátu nangge nukngá yáyamáya takta naret. Ko kaya yuwáng, náuta no ma yuwindát wata.”

⁷ (Uláp Israel káwak káin kutná kutná son yuyuwá me imán kamán tátá mená watá sálikngek ingga wawu ámna káman dá málámbán sendol yalingga táng nukngá imánggiuk. Kálu watá ku Israel káin hiták meng tunggap tánggiuk me yá sopsowek ingga.)

⁸ Kulá hang ámna sip kátu watá Boas inuk, “Ka yuwinelák.” Wáina mengga sendol ná yalingga táng Boas imuk.

⁹ Kulá Boas yá ámna yáilá me ámna náráwa kámuk yánuk, “Náwu sándá wa há káeráng, no Naomi ketná hára kutná kutná Elimelek kán me Kilion káling Malon dán hára átak wa há yuwet wata ku sárumna káin namáng rosingga átkuineráng.

¹⁰ Wata kátu háranyon, no Moab náráwa Rut wa háranyon táinet, Malon kawátná wa áwána háleinek, watá ku kámurená yan kut me watán káwak ká hiták átneráng, hang kámurená kutná watá ma muná kuindák, hunná hára me itná hulá nahára. Sán du háláng namámáya átneráng.”

¹¹ Ámna náráwa kámuk urum wahára áturáng me ámna yáilá watá miuráng, “Nán du háláng kakamá. Táwi yá tán náráwa ni kákkán it káin áwáng háinek wawu Resel káling Lea ina háleinek, yarán watá tombong Israel táng tunggap táumálák wáina. Iná kák ku ámna kutná kutná pálak Efrata hun hára it

Betlehem kinan kutya táwi átnelák. ¹² Hang Táwi yá ráulaka kaminek, náráwa máto wata kinan nan wawu Juda káling Tamar nangge yándi Peres† yan hun ina.”

Rut tá Naomi ená táng tiuk

¹³ Kulá hang Boas yá Rut tu áwáná ya táuk. Tángga Boas yá Rut yot káman hálen Táwi yá táng álolo tán kawilá átang nanggená ámnaná táng tiuk. ¹⁴ Kulá hang náráwa yá Naomi inuráng, “Táwi kutná meng tárut tánin, Táwi yá eka káman háláng kakamáya kamek. Nangge wata kutná yá Israel kinan táwi hánám háleinek. ¹⁵ Nángánanggeka ámnaná 7 dá átang keháng tol-inggalát wawu hangga sim, iná nambáka watá kák ka kikiná naránga mángngátak wawu táwi hánám. Iná nambáka yá nanggená táng tek, wata ku nangge watá kákkán átkuku táng mirak táinek, me tátáwi háletá pinya táinek.”

¹⁶ Kulá Naomi yá nangge kimo wa tángga táng poláng mángga pinna kándáng tángga átkiuk. ¹⁷ Náráwa nuknukngá wahára árená watá ing miuráng, “Naomi yan nangge ámnaná káman tunggafeng mek!” Iná nangge kimo wata kutná ku Obed ing mantáuráng. Obed wawu Jesi naning, iná Jesi wawu Devit naning.

King Devit tán tombong

¹⁸ Kulá náwu Peres yan hun tombong: Peres wawu Hesron naning, ¹⁹ iná Hesron wawu Ram naning, iná Ram wawu Aminadap naning, ²⁰ iná Aminadap wawu Nason naning, iná Nason wawu

† 4:12: Peres yan hun wawu kut yáni árená hang tombong hásák máringga kuená.

Salmon naning, ²¹ iná Salmon wawu Boas naning,
iná Boas wawu Obed naning, ²² iná Obed wawu
Jesi naning, iná Jesi wawu Devit naning.

Miti yan Papia
Portions of the Holy Bible in the Nukna Language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Nukna long Niugini

copyright © 2013, 2017, 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nukna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 19 Aug 2022

a89ec59a-f2e8-504d-b0fa-4fd1a6687573